

Sygn. akt II CSKP 41/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia [...] w W.

przeciwko [...] M. [...] S.A. w W.

o zobowiązanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 lutego 2022 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 29 stycznia 2019 r., sygn. akt V ACa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód-Stowarzyszenie [...] w pozwie wniesionym w dniu 12 lipca 2017 r. skierowanym przeciw Instytucji [...] M. [...] S. A. w W., wniósł o zobowiązanie

pozwanego do udzielenia informacji obejmujących okres od dnia 16 czerwca 2017 r. odnośnie tego,

a. jakie utwory audiowizualne były wyświetlane w prowadzonych przez pozwaną kinach, z wyszczególnieniem ich tytułów i okresów, w których były wyświetlane poszczególne utwory audiowizualne:

1. jakie wpływy zostały uzyskane przez pozwaną z tytułu wyświetlania poszczególnych utworów audiowizualnych określonych w pkt a. w poszczególnych miesiącach:

2. artystyczne wykonania których z imienia i nazwiska artystów wykonawców utworów słownych i słowno-muzycznych, były eksploatowane w ramach poszczególnych utworów audiowizualnych, określonych w pkt a.

Uzasadniając powództwo powód podniósł, że żądane informacje są niezbędne do podjęcia decyzji co do celowości wystąpienia wobec pozwanej z roszczeniami o zapłatę należnych kwot. Informacje te miały pozwolić na konkretyzację żądań i sprecyzowanie ich wysokości. Powód podał, że przysługuje mu czynna legitymacja procesowa ze względu na domniemanie ustanowione w art. 105 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, oraz że pozwana ma legitymację bierną, gdyż powołany przepis nie wprowadza żadnych ograniczeń co do podmiotu, od którego można żądać udzielenia informacji, co oznacza, że roszczenie informacyjne przysługuje wobec każdego podmiotu, które dane informacje i dokumenty posiada, a pozwany jest w posiadaniu wszystkich informacji dotyczących eksploatowanych w prowadzonych przez siebie kinach artystycznych wykonanych utworów słownych i słownomuzycznych w tym wykorzystanych w utworach audiowizualnych. Powód zaznaczył także, że celem dochodzonego przezeń roszczenia informacyjnego, jest uzyskanie efektywnej ochrony praw ustawowo zagwarantowanych w oparciu o założenie, że poszkodowany może natrafić na istotne trudności w uzyskaniu koniecznych informacji, pozwalających na dochodzenie roszczeń z tytułu naruszenia majątkowych praw autorskich. Powód powołał się również na to, że roszczenie informacyjne jest odrębną i niezależną podstawą uprawniającą do wniesienia powództwa, która nie pozostaje w związku z faktem naruszenia autorskich praw majątkowych, ani w związku z naruszeniem

innych uprawnień majątkowych wynikających z prawa autorskiego, a którego celem jest tylko sprawdzenie, czy zobowiązany podmiot przestrzega prawa autorskiego.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r.

I. zobowiązał pozwaną do przedstawienia powodowi pełnego zestawienia w okresie od dnia 21 września 2010 r. do dnia 16 czerwca 2017 r. informacji:

- a. jakie utwory audiowizualne były wyświetlane w prowadzonych przez pozwaną kinach, z wyszczególnieniem ich tytułów i okresów, w których były wyświetlane poszczególne utwory audiowizualne
- b. jakie wpływy zostały uzyskane przez pozwaną z tytułu wyświetlania poszczególnych utworów audiowizualnych, o których mowa w pkt a. w poszczególnych miesiącach

II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd wskazał, że podstawą dochodzenia przez powoda roszczenia informacyjnego stanowił art. 105 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej jako U.P.A.), stanowiący, że w zakresie swojej działalności organizacja zbiorowego zarządzania mogła domagać się udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat. Zasadność żądania powoda zależna była więc od wykazania zakresu zbiorowego zarządzania wykonywanego przez powoda, a także od tego, czy żądane informacje i dokumenty są niezbędne do określenia dochodzonych opłat. Roszczenie informacyjne oparte jest bowiem na założeniu, że poszkodowany może natrafić na istotne trudności w uzyskaniu koniecznych informacji, pozwalających mu na dochodzenie dalszych roszczeń, jego celem jest zatem ułatwienie dochodzenia roszczeń wynikających z art. 20 U.P.A., a tym samym uzyskania efektywnej ochrony praw ustawowo zagwarantowanych. Nie ma przy tym obowiązku wykazania lub uprawdopodobnienia naruszenia tych praw. W art. 105 ust. 1 U.P.A. zawarte są dwa domniemania mające istotne znaczenie dla wykonywania zadań powierzonych organizacjom zbiorowego zarządzania: 1) domniemanie uprawnienia do zarządzania i ochrony praw objętych zezwoleniem na zbiorowe zarządzanie oraz 2) domniemanie legitymacji procesowej w tym zakresie, tj. w odniesieniu do praw objętych zezwoleniem. Na podstawie art. 105

ust. 2 U.P.A. organizacja zbiorowego zarządzania korzystała z roszczenia informacyjnego polegającego na tym, że mogła ona domagać się udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat, Domniemania ułatwiały organizacji dochodzenie tego roszczenia, zwalniając ją z obowiązku wykazywania legitymacji procesowej i uprawnienia materialnoprawnego, objętego zakresem działalności określonym w zezwoleniu.

Sąd ustalił, że powód jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w rozumieniu art. 104 U.P.A. i działa na podstawie odpowiedniego zezwolenia wynikającego z decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lipca 2010 r. Na podstawie tego zezwolenia powód jest uprawniony do zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych, w tym do pobierania wynagrodzenia na następujących polach eksploatacji: utrwalanie, zwielokrotnianie określoną techniką egzemplarzy artystycznych wykonań, w tym zapisu magnetycznego, oraz techniką cyfrową, wprowadzenie do obrotu, najem oraz użyczenie, odtwarzanie, nadawanie, reemitowanie, publiczne udostępnianie artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, i wyświetlanie. W ramach działalności statutowej powód podejmuje m.in. inicjatywę mającą na celu ochronę interesów artystów oraz wykonuje uprawnienia organizacji zbiorowego zarządzania, wynikające z U.P.A. Pozwany jest jednym z operatorów kin i w ramach prowadzonej działalności gospodarczej dokonuje w szczególności eksploatacji wizualnych zawierających artystyczne wykonania m.in. projekcję filmów lub nagrań wideo. Sąd podniósł dalej, że powód posiada uprawnienia do pobierania opłat, o których mowa w art. 20 U.P.A., co przesądza o zasadności roszczenia opartego na art. 105 ust. 2 U.P.A. Sporną kwestią między stronami pozostawało to, w jakim zakresie powództwo było zasadne. Sąd przyjął, że powód nie udowodnił przesłanki niezbędności w odniesieniu do żądanych informacji obejmujących wykaz danych osobowych twórców, których utwory były eksploatowane w ramach odtwarzanych przez pozwanego dzieł, tym samym nie wykazał, przesłanki przydatności tej informacji. W świetle art. 105 ust. 2 U.P.A. roszczenie informacyjne przysługujące

organizacji zbiorowego zarządzania pozwala domagać się udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat. Ze swej istoty roszczenie to prowadzi do dostarczenia dowodów do prowadzenia procesu. Logiczne jest, że, aby ustalić wysokość wynagrodzenia i opłat, niezbędna jest wiedza o ilości eksploatowanych utworów oraz uzyskanych z tego tytułu zysków. Żądanie informacji lub dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych roszczeń z art. 105 U.P.A. należy rozumieć w kontekście treści prawa do dochodzonych roszczeń o wynagrodzenie lub opłaty. Wiąże się to z zakresem, w tym szczegółowością danych, które powinny być dostarczone, przy uwzględnieniu uwarunkowań zbiorowego zarządzania. Dostarczone dane muszą pozwalać na stwierdzenie, czy doszło do naruszenia autorskich praw majątkowych do utworów należących do kategorii i na polu objętym zbiorowym zarządzaniem przez daną organizację zbiorowego zarządzania. Żądanie informacji lub dostępu do dokumentacji może być także przedstawione w wypadku ich niezbędności do dokonania podziału wynagrodzeń pomiędzy uprawnionych, jak również dla weryfikacji prawdziwości lub kompletności wcześniej dostarczonych informacji. Wynika z tego, że w okolicznościach sprawy niezbędna jest informacja co do rodzajów utworów wyświetlanych w kinach prowadzonych przez pozwaną oraz opłat, jakie pobrano w związku z projekcją filmów, na których odtwarzane były te utwory. Taki zasięg informacji jest wystarczający dla ustalenia wielkości roszczeń powoda. Zakres możliwych do żądania informacji został w ustawie określony jedynie funkcjonalnie jako informacje mające istotne znaczenie dla określenia wysokości wynagrodzenia. Tak szerokie ujęcie wymaga racjonalizacji w drodze wykładni ponieważ przyznane w celu ochrony autora uprawnienie stwarza zagrożenie dla uzasadnionych i zasługujących na ochronę interesów drugiej strony. Regulacja zawarta w art. 47 U.P.A. wskazuje na prawo twórcy do otrzymania informacji i wglądu w niezbędnym zakresie do dokumentacji mającej istotne znaczenie dla określenia i wysokości wynagrodzenia, Pozwala to na przyjęcie stanowiska, że w związku z realizacją uprawnienia określonego w art. 47 U.P.A. twórca nie powinien zapoznawać się z informacjami nie stanowiącymi koniecznego materiału dla oceny jego roszczeń o zapłatę wynagrodzenia, zwłaszcza, gdy jednocześnie

prowadzą do obciążenia zobowiązanego ponad potrzebę. W niniejszej sprawie pozwana nie ma obowiązku dokumentować ani też ustalać dla potrzeb powoda imion i nazwisk artystów wykonawców utworów słownych, muzycznych i słowno-muzycznych, które były eksploatowane w ramach poszczególnych filmów wyświetlanych w kinach pozwanej. Powód jest bowiem w stanie samodzielnie sporządzić taki wykaz nazwisk autorów, i wykonawców, po uprzednio uzyskanej informacji o konkretnych wyświetlonych u pozwanego utworach, na skutek interwencji powoda, na podstawie niniejszego wyroku będzie więc możliwa identyfikacja poszczególnych twórców utworów eksploatowanych w ramach dzieł wymienionych w pkt 1 a) pozwu.

Uwzględniając powództwo w części obejmującej pkt 1 a) i b) pozwu Sąd Okręgowy rozstrzygnął jednocześnie o zakresie czasowym żądanych informacji. Powód domagał się, aby zostały mu udostępnione informacje za okres od 16 czerwca 2007 r. do 16 czerwca 2017 r. Pozwany podniósł zaś zarzut przedawnienia roszczenia oraz wskazał, że zezwolenie dla powoda na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi zostało rozszerzone na pole eksploatacji w postaci wyświetlania dopiero na mocy decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lipca 2010 r., ogłoszonej w dniu 21 września 2010 r. Sąd miał na uwadze, że roszczenie informacyjne, którego dochodził powód, nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Prawdą jest, że organizacje zbiorowego zarządzania mogą działać wyłącznie w formie stowarzyszeń, lecz nie można pominąć tego, że występują istotne różnice między zwykłymi stowarzyszeniami, a stowarzyszeniami będącymi organizacjami zbiorowego zarządzania nie tylko w zakresie członkostwa (przynależność osoby prawnej, celów statutowych (art. 104 U.P.A.), ale przede wszystkim w aspekcie rozdziału środków. Zwykle stowarzyszenie, gdy prowadzi działalność gospodarczą, uzyskane dochody przeznacza na cele statutowe i nie może tych środków przeznaczać do podziału między swoich członków. Natomiast organizacja zbiorowego zarządzania ma na celu pobieranie wynagrodzenia za udzielenie zezwolenia na korzystanie z praw autorskich i wypłacanie go twórcom z uwzględnieniem własnych kosztów organizacji, lecz bez realizacji zysków. Nie sposób także stwierdzić, że roszczenie informacyjne stanowi de facto roszczenie z tytułu deliktu i tym samym podlega

przedawnieniu zgodnie z art. 442¹ k.c. Realizacja przez powoda upoważnienia określonego w art. 20 U.P.A. nie może być uznana za roszczenie deliktowe, a zatem związane z tym roszczenie informacyjne określone w art. 105 ust. 2 U.P.A., również podlegać będzie tej samej wykładni. Według Sądu, w sprawie zastosowanie mają ogólne reguły przedawnienia (10 lat art. 118 k.c.) i w konsekwencji zasadne było uwzględnienie roszczeń powoda w przedmiocie żądania wykazu za okres od 12 września 2010 r. do 16 czerwca 2017 r. Skoro bowiem dopiero z dniem ogłoszenia decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lipca 2010 r. dokonano rozszerzenia wcześniej przewidzianego zakresu zezwolenia powoda o pole eksploatacji „wyświetlanie”, to pozwana nie ma obowiązku udzielania informacji za okres, w którym nie przewidziano ochrony twórców na tym polu eksploatacji. Przeciwnie stanowisko prowadziłoby do naruszenia zasady *lex retro non agit*.

Apelację od wyroku z dnia 19 grudnia 2017 r. wniósł powód. Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 29 stycznia 2019 r. oddalił apelację dzieląc wszystkie ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjętą przez ten Sąd ocenę prawną żądania powoda. modyfikując jedynie nieznacznie jej uzasadnienie.

Sąd Apelacyjny podniósł dodatkowo, że podstawę domniemania określonego w art. 105 U.P.A. stanowi fakt objęcia określonych pól eksploatacji zbiorowym zarządzaniem. Roszczenie informacyjne przysługuje zatem organizacji zbiorowego zarządzania w zakresie objętym zezwoleniem administracyjnym, w ramach którego wykonuje ona zbiorowy zarząd, a wyznacznikiem o decydującym znaczeniu dla przysługiwania tego roszczenia jest treść zezwolenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi do określonej kategorii utworów wykorzystywanych na polach eksploatacji wymienionych w zezwoleniu. W sprawie nie było kwestionowane, że rozszerzenie zakresu zezwolenia udzielonego powodowi na pole eksploatacji, którego dotyczy pozew, nastąpiło decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłoszoną w dniu 21 września 2010 r. Powód nie wywodził roszczeń w niniejszej sprawie z indywidualnego umocowania pochodzącego od twórcy, lecz wyłącznie z uprawnienia do zbiorowego zarządzania powołując się na domniemanie określone w art. 105 U.P.A., trafnie zatem żądanie dotyczące zobowiązania

pozwanej do udzielenia informacji za okres sprzed 21 września 2010 r. nie zostało uwzględnione.

Skargę kasacyjną od wyroku z dnia 29 stycznia 2019 r. wniósł powód. Zarzucił naruszenie art. 105 ust. 1 U.P.A. przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż organizacja zbiorowego zarządzania nie może się powołać na domniemanie ustanowione w tym przepisie dochodząc roszczeń dotyczących okresu sprzed wydania na jej rzecz zezwolenia na zbiorowe zarządzanie prawami na polu eksploatacji objętym roszczeniami. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Celem domniemań ustanowionych w art. 105 ust. 1 i U.P.A. jest ułatwienie wykazania legitymacji czynnej przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, a przez to również uproszczenie dochodzenia roszczeń służących ochronie tych praw przez powołane organizacje w ramach spoczywających na nich zadań w zakresie zbiorowego zarządzania. Z brzmienia art. 105 ust. 1 U.P.A. nie wynika jakiegokolwiek czasowe ograniczenie stosowania przedmiotowych domniemań. Zaakceptowanie takiego ograniczenia w kształcie przyjętym przez Sąd Apelacyjny, sprowadzającym się, do wyłączenia stosowania domniemań, o których mowa, do roszczeń z tytułu naruszeń zaistniałych wyłącznie po wydaniu przez ministra właściwego do spraw kultury na rzecz danej organizacji zbiorowego zarządzania zezwolenia na zbiorowy zarząd doprowadziłoby do utrudnienia, a czasami nawet uniemożliwienia efektywnego sprawowania zbiorowego zarządu i tym samym realizowanej dzięki niemu ochrony praw autorskich twórców. Uprawnieni mogliby zostać w ten sposób pozbawieni w pewnych sytuacjach możliwości dochodzenia ich roszczeń. Podejście takie, co oczywiste, pozostawałoby w jaskrawej opozycji do celu regulacji zawartej w art. 105 ust. 1 U.P.A. Właściwsze jest przyjęcie, że miarodajne granice czasowe w rozważanym kontekście wynikają jedynie z odpowiednich regulacji stanowiących o przedawnieniu roszczeń, co przesądza to o tym, że kasacyjny zarzut naruszenia art. 105 ust. 1 U.P.A. jest w ocenie Sądu Najwyższego uzasadniony.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie, art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw
a.s.